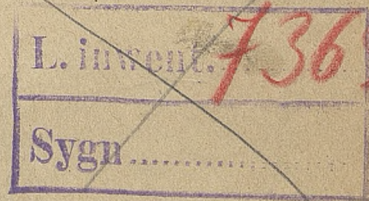

2723
6790
UNIwersytet Ludowy
IM. ADAMA MICKIEWICZA.

Chwila

SPRAWOZDANIE ODDZIAŁU KRAKOWSKIEGO

ZA ROK 1907/8.

NAKŁADEM ODDZIAŁU KRAKOWSKIEGO UNIwersytetu Ludowego IM.
ADAMA MICKIEWICZA. :: W DRUKARNI ZWIĄZKOWEJ W KRAKOWIE (ULICA
MIKOŁAJSKA L. 13) POD ZARZĄDEM A. SZYJEWSKIEGO. — 1908.

Dziesiąty rok działania rozpoczyna Oddział krakowski Uniwersytetu Ludowego im. Adama Mickiewicza. Przez dziewięć lat szerzył wiedzę i rozświeślał zagadnienia życia, starał się budzić myśl śpiącą i w czyn wcielać najbardziej demokratyczne hasło: nauki dla wszystkich.

Ufamy, że działalność ta nie była bezpłodną. Na 2009 wykładach Oddziału krakowskiego było 249.944 słuchaczy. Z biblioteki korzystało osób 121.693, które wypożyczyły 129.748 tomów. Czytelnie pism odwiedziło 90.064 czytelników (od marca 1905 r.).

Cyfry te mówią wiele; kto wejrzy w nie bliżej, wśród tysięcy ludzi dojrzy nie mało takich (dla Uniwersytetu ludowego najmilszych), co pierwszy raz książkę poważną wzięli do ręki, pierwszy raz w życiu usłyszeli o cudach przyrody, o potężnych zjawiskach, o wielkich mężach.

Ludzie nauki spieszyli z chętną i ofiarną pomocą Zarządom Uniwersytetu. Prawie 250 prelegentów, wśród nich są i najpierwsze w Polsce nazwiska, poświęcało czas i siły sprawie krzewienia wiedzy. Bywało jednak, że niektórzy usuwali się z obawy o swe stanowisko, o... opinie kół rządzących.

Ci, którym służyć pragnęliśmy, nie zawsze, nie odrazu przynajmniej rozumieli, że idzie się ku nim nie z jałmużną ducha, nie w celach ubocznych, lecz aby współpracować z nimi w zdobywaniu wiedzy, tej największej potęgi człowieka, jego godności. Te przeszkody przełamaliśmy — dziś wiele stowarzyszeń robotniczych należy do członków wspierających Oddziału.

W ciągu lat działalność różnym ulegała wahaniom. W roku sprawozdawczym rozpoczęła się na większą skalę decentralizacja wykładów. Oprócz sali Muzeum przemysłowego i lokalów stowarzyszeń robotniczych, odbywały się one na wszystkich niemal przedmieściach „Wielkiego Krakowa“.

Materyalna strona, brak dostatecznego poparcia, wpływający z ogólnego ustosunkowania sił społecznych w kraju, tamował naszą pracę. Od Rady miasta Krakowa otrzymujemy wprawdzie subwencję 1000 koron — więcej niż połowę pochłaniają koszta sali wykładowej... Brak funduszków nie pozwolił w czyn wcielić wielu zamiarów. co chwila stają przed Zarządem przeszkody poważne. Mimo wszystko Uniwersytet ludowy żyje i rozwija się, bo żyć musi, bo jest koniecznym.

Uniwersytet Ludowy jest dziełem zbiorowem, buduje się z pracy, z myśli jednostek. Do budowania tego wzywamy każdego, komu drogiem jest hasło: „wiedza dla wszystkich“. Pole działania obszerne, wciąż rozleglejsze — wszelkie uzdolnienie naukowe czy praktyczne znajdzie ujście w pracy, która zadośćuczynić musi wielu brakom palącym.

Sprawozdanie Wydziału.

Wydział krakowskiego Oddziału Uniwersytetu Ludowego, wybrany na Walnem Zgromadzeniu dnia 3. listopada 1907 r., składał się z następujących osób:

Przewodniczący: Prof. Dr. Józef Grzybowski. Zastępca Przewodn.: Dr. Filip Eisenberg. Sekretarz: Stanisław Kelles-Krauz. Zastępca sekret.: Jerzy Barański. Skarbniczka: Helena Radlińska. Zastępca skarb.: Wilhelm Wortman*. Członkowie Wydziału: Tadeusz Bobrowski, Prof. Dr. Ludwik Brunner, Jan Cynarski*, Wanda Choynowska, Kazimierz Giebułtowski*, Zygmunt Kruszewski, Dr. Krzemieniewski, Wojciech Feleksy, Dr. Zygmunt Marek*, Anna Rapaportowa, Helena Witkowska. (* Oznaczeni członkowie w ciągu roku wystąpili z Zarządu. Natomiast kooptowano p. Stanisławę Nelkenową). Komisja sprawdzająca: Bronisław Frenkel (sekretarz), Stanisław Fromowicz, Dr. Wiktor Kuźniar, Inż. Maryan Ponikiewski, Dr. Józef Steinberg (przewodn.).

Na pierwszym posiedzeniu w dniu 8. listopada 1907 r. utworzono następujące sekeye:

I. Sekeya wykładów ogólnych: Dr. F. Eisenberg, Dr. Krzemieniewski, Helena Witkowska.

II. Sekcja wykładów w stowarzyszeniach robotniczych: T. Bobrowski, W. Feleksy, J. Cynarski, H. Radlińska.

III. Sekcja biblioteczno-czytelniana: Br. Frenkel, S. Fromowicz, Z. Kruszewski, A. Rapaportowa, W. Wortman, St. Nelkenowa.

IV. Sekcja finansowa: Dr. Z. Marek, H. Radlińska, W. Wortman, Dr. J. Steinberg.

Na posiedzeniu w dniu 25. lutego 1908 r. Sekcja II. kooptowała do swego składu (bez kooptowania do Wydziału) pp. Dr. B. Drobnera, T. Jemielewskiego i E. Massalskiego, co Wydział zatwierdził.

Wydział odbył 13 posiedzeń, Komisja sprawdzająca 4. Sekcje zbierały się w miarę potrzeby, zapraszając nieraz na posiedzenia gości z poza Wydziału. Sekcja IV. nie rozwinęła żadnej działalności.

W dniu 10 maja 1908 odbyło się nadzwyczajne Walne Zgromadzenie dla wyboru delegatów na Zjazd Towarzystwa.

Biuro Uniwersytetu Ludowego otwarte było codziennie w godzinach wieczornych, Biblioteka i Czytelnia przed południem i od 4 lub 5 do 9 wieczorem.

Funkcje urzędnika biura spełniał p. S. Kelles-Krauz (sekret.). Funkcje dyżurnej w Czytelni p. K. Gawlińska. Funkcje bibliotekarzy: pp. A. Żongolłowiczowa, J. Gawliński i W. Jankiewicz.

Wydział urządził wycieczkę do salin w Wieliczce, dwukrotnie zwiedzanie zamku na Wawelu oraz gabinetów geologicznego i zoologicznego przy Uniwersytecie Jagiellońskim. Wszystkie te wycieczki cieszyły się znacznym powodzeniem.

Dla uczczenia jubileuszu Ludwika Krzywickiego urządzono odczyt zbiorowy w sali Muzeum techn., poświęcony temu uczonemu i działaczowi. Jubileusz Aleksandra Świętochowskiego uczczono wysłaniem depeszy z życzeniami. Do rodziny zmarłego K. Promyka wysłano list kondoleńcyjny.

Na międzynarodowym kongresie oświatowym, który się odbył w pierwszych dniach października w Paryżu, Uniwersytet Ludowy był reprezentowany przez dawnego członka Wydziału Dr. L. Rajchmana, który wraz z przedstawicielami „Uniwersytetu dla wszystkich“, „Tow. Czytelni miasta Warszawy“, „Tow. kursów dla analfabetów“ i „Uniw. Lud. im. Worcela“ zorganizował na kongresie Sekcję polską, uwzględnioną w prezydium.

Na doroczny Zjazd T. S. L. wysłano depeszę z życzeniami.

Zaznaczyć tu należy, że Uniwersytet Ludowy przesłał ze swych zbiorów pewną ilość dzieł naukowych dawniejszych (niektóre bardzo

cenne) Akademii Umiejętności w Krakowie, Tow. Lekarskiemu w Krakowie, Polskiemu Muzeum Szkolnemu we Lwowie i Tow. Miłośników miasta Krakowa.

Ze zbioru przeźroczy wypożyczano kilka razy (wraz ze skioptikonem) dla „Ogniska nauczycielskiego“ na wykłady dla młodzieży, dla Szkoły polskiej w Morawskiej Ostrawie, na wykłady L. Janowskiego i innych.

Na tym miejscu Wydział wyraża serdeczne podziękowanie wszystkim tym, co w jakikolwiek sposób pomagali w pracy Uniwersytetowi Ludowemu, więc: Świetnej Radzie miasta Krakowa za 1000 koron rocznej subwencji; Prelegentom, Szanownym Redakcyom pism za umieszczanie komunikatów; Fabryce Zieleniewskiego za wkładkę 100 koron; p. Dr. J. Gertlerowi za pożyczkę; Wysokiemu Wydziałowi Krajowemu i Zarządowi restauracyi Zamku za pozwolenie zwiedzania Zamku na Wawelu; p. Inż. K. Wyczyńskiemu za objaśnienia przy zwiedzaniu Wawelu; Zarządowi Salin w Wieliczce za ulgi przy zwiedzaniu salin; Dyrektorom gabinetów geologicznego i zoologicznego za pozwolenie zwiedzenia, asystentom tych zakładów za wyjaśnienia; Redakcyom, które przysyłają darmo lub za zniżoną cenę pisma swe do Czytelni; Księgarniom: pp. Gebethnera, Polonickiego, „Naukowej“ i „Książki“ za zniżkę przy nabywaniu książek do Biblioteki Uniwersytetu Ludowego; pp. W. Feldmanowi, prof. Morozewiczowi, K. Srokowskiemu, prof. L. Brunnerowi za nadesłane książki i wielu innym ofiarodawcom, nieraz bezimiennym lub pragnącym pozostać bezimiennymi, za dary dla Biblioteki, do zbiorów naukowych, za pomoc wydatną przy porządkowaniu przeźroczy i t. p.

Sprawozdanie Sekeyi wykładowych.

Otwarcie roku wykładowego odbyło się w dniu 19. października 1907 r. wykładem p. Wilhelma Feldmana p. t.: „O kulturze duchowej“ (w sali Rady Miejskiej). Sekeya wykładow ogólnych zorganizowała prócz wykładow oddzielnych cykle: „O życiu“ i „Polska średniowieczna na tle dziejów powszechnych“.

Sekeya wykładow w stowarzyszeniach robotniczych, aby zapewnić powodzenie wykładom Uniwersytetu Ludowego, zwróciła się do stowarzyszeń robotniczych o zorganizowanie w swoim łonie odpo-

wiednich komitetów i wyznaczenie stałych gospodarzy, którzy czuwają nad całą stroną organizacyjną. Ofiarność i dobre chęci kilku „gospodarzy“ zasługują na wyrazy żywego uznania. Organizacja ściślejsza jest w toku. Przewodniczy jej chęć zespolenia wszystkich do światła dążących, ludzi pracy fizycznej i pracy umysłowej w żywy, współczujący związek. Dzięki Stowarzyszeniom i ofiarności jednostek wykłady robotnicze nie spotykały takich trudności finansowych jak wykłady w „sali“ — większość prelegentów nie pobierała żadnego honorarium, pomoc przy pokazach bywała często bezpłatna, coraz częściej przez słuchaczy samych udzielana.

Wykłady w stowarzyszeniach trudne są do prowadzenia ze względu na nierówny poziom słuchaczy: przychodzą dorośli i dzieci, ludzie odcytani i analfabeci. Prelegent nie wie z góry, kto będzie przeważał. Publiczność jest zmienna — wykłady odbywają się w najlepszym razie w odstępach tygodniowych. Stąd trudno utrzymać jakąkolwiek ciągłość, w wielu punktach niepodobna wprost wprowadzać cykle. W roku sprawozdawczym mieliśmy nieraz do czynienia z ludźmi, dla których wszelki odczyt był nowością. Po wykładzie prelegent bywał nieraz zasypywany pytaniami, nie mającemi związku bezpośredniego z tematem. Ujawniały one częstokroć głębokie zastanawianie się nad światem otaczającym i zjawiskami społecznymi, poważne i zarazem najmocniej z zagadnieniami życia praktycznego związane ujmowanie kwestyi. Dyskusye bywały niekiedy bardzo ożywione. W „Związku“, posiadającym sporą bibliotekę, tematy wykładów odbiły się znacząco na poczytności książek danego działu. Wszędzie niemal domagano się biblioteczek. Szczupłe ramy sprawozdania nie pozwalają na rozpatrywanie wielu kwestyi, które się w toku pracy nasuwały. Uczynić to postaramy się w innej formie.

Obok wykładów luźnych zdecentralizowanych, prowadzone były w lokalu Uniwersytetu Ludowego oraz w Stowarzyszeniu robotników młodocianych lekcye systematyczne. Język polski miał dwa komplety (u młodocianych p. G. Brzezińska, później p. Warchalski), dla stopnia wyższego p. W. Choynowska. Arytmetykę prowadziła p. Wasserberżanka, język niemiecki p. Nussenblatówna, ekonomię p. K. Czapiński*), historję powszechną p. H. Witkowska i p. J. Cynarski,

*) Od marca do maja 15 wykładów; ilość słuchaczy, prawie wyłącznie robotników, wahała się między 10—20. W lecie w dalszym ciągu trwały zajęcia w kółku, złożonem przeważnie z samouków i kształcącej się młodzieży.

biologię p. M. Radwańska. Lekcje nie miały dostatecznej organizacji, były zupełnie bezpłatne. W roku bieżącym wprowadziliśmy obok planu ściślejszego zasadę płatności. Lekcyi historyi starożytnej było 10 (7 osób przeciętnie), nauk przyrodniczych 10 (6—10 osób), niemieckiego 10 (10—20 osób), polskiego 5 (6 osób).

Statystyka wykładów w lokalach Stowarzyszeń robotniczych.

Kraków.

Związek Stowarzyszeń robotniczych.

1. Dr. Z. Golińska. — Kwestya robotnicza w przemyśle.	100	
2. K. Czapiński — O Ameryce.	100	
3. K. Czapiński — Socyalizm utopijny	70	
4. K. Czapiński — Rewolucya 1848 roku	50	
5. Dr. F. Eisenberg — Świat niewidzialny	200	
6. Dr. F. Eisenberg — Bakterye i człowiek	180	
7. Dr. F. Eisenberg — Choroby zakaźne	180	
8. Dr. F. Eisenberg — Alkohol a zdrowie	100	
9. M. Krassowski — Budowa wszechświata	100	
10. S. Krauz — Pogląd na świat u starożytnych	70	
11. S. Krauz — Pogląd na świat w wiekach średnich	50	1200

Ognisko (uczniowie drukarscy).

1. Dr. B. Drobner — Co to jest materya?	
2. Dr. B. Drobner — O dawnych alchemikach i dzisiejszej chemji.	
3. T. Jemielewski — O deszczu.	
4. T. Jemielewski — O potopie.	
5. A. Campbell — Wierzenia ludów słowiańskich.	
6. Z. Drozdowicz — Stefan Żeromski.	
7. H. Radlińska — Rozwój społeczny Polski (przeciętnie 15)	105

Stowarzyszenie robotników młodocianych.

1. 2. 3. St. Okołowiczówna — O świecie, który nas otacza . . .	150
4. 5. 6. Dr. B. Drobner — Z chemii życia codziennego. Co się je i pije	100
7. 8. 9. 10. S. Margulies — Jak zbudowane jest ciało człowieka.	216
11. 12. 13. Warchalski — O ziemi i wszechświecie	122

Do przeniesienia . . . 1305

	Z przeniesienia . . .	1305
14. Warchalski — O opadach atmosferycznych	około	40
15. Massalski — Pogadanki geograficzne	około	60
16. Eisenberg — O elektryczności	—	—
17. Dr. W. Kuźniar — Dzieje ziemi	—	—
18. 19. H. Radlińska — Co to jest historia. Czego się można do- wiedzieć z podań		170
20. 21. H. Radlińska — Żydzi w Polsce		20
22. H. Radlińska — O człowieku pierwotnym		40
23. H. Radlińska — Marya Konopnicka		40
24. H. Radlińska — „Pamiętniki chłopca“ Amieisa		107
25. 26. 27. 28. Massalski — Czytanie z objaśnieniami „Robinsona Kruzoa“		100

„Kółko historyczne“ robotników młodocianych.

1. O narodach i państwach.
2. Początki kultury.
3. Mieszkania ludzkie.
4. Wierzenia ludów pierwotnych.
5. 6. 7. Egipcjanie, Asyryjczycy i Babilończycy.
8. Kultura i dzieje Izraelitów.
9. Fenicyanie.
10. 11. Życie Greków.

Prowadziła kółko H. Radlińska. (Uczestników stałych 10). 153 1318

Stowarzyszenie „Oświata“ (w lokalu Uniwersytetu Ludowego.)

1. Warchalski — Dzieje ziemi.
2. Warchalski — O obrotach ziemi i porach roku.
3. H. Radlińska — O człowieku pierwotnym.
4. K. Czapiński — Co to jest gospodarstwo społeczne.
5. K. Czapiński — O uwarstwieniu społeczeństwa.
6. H. Radlińska — Żydzi w Polsce. (przeciętnie 25).

300

„Postęp“.

1. Dr. B. Drobner — Chemia życia codziennego
2. 3. Z. Heryng — O budowie społecznej
4. K. Czapiński — Utopje XIX w.
5. H. Radlińska — Żydzi w Polsce

180

Podgórze.

Stowarzyszenie „Postęp“.

1. Dr. Z. Golińska — Kwestya rolnicza w przemyśle
2. K. Czapiński — Życie robotników w Ameryce
3. K. Czapiński — O związkach zawodowych

30

Do przeniesienia . . . 3103

	Z przeniesienia . . .	3103
4. Z. Heryng — Własność, jej powstanie i rozwój	20	
5. K. Czapiński — Człowiek pierwotny	40	
6. Dr. A. Wróblewski — O alkoholu	30	
7. Dr. F. Eisenberg — Świat niewidzialny	25	
8. T. Jemielewski — Jak zbudowane jest ciało człowieka	25	
9. Dr. Drobner — Co to jest materya	30	
10. Dr. Hercokówna — Jak powinny być urządzone mieszkania . .	40	
11. Wasserberżanka — Historia poglądów na rozwój życia . . .	25	
12. Dr. Drobner — Czego chcieli chemicy	30	
13. H. Radlińska — Powstanie Kościuszkowskie	40	
14. A. Żongollowiczowa — O społecznych ideałach Mickiewicza .	30	
15. A. Żongollowiczowa — Daniłowski — poeta ludu	30	
16. A. Żongollowiczowa — Stanisław Wyspiański	30	
17. F. Kon — Polska po powstaniach	15	
18. Z. Drozdowicz — Rzymianie	30	
19. W. Szumański — O prawach obywatelskich	25	
20. Rezman — Znaczenie kultury	20	615

Stowarzyszenie „Kolejarzy“.

1. 2. S. Krauz — O budowie wszechświata	60	
3. Dr. Drobner — Z czego się świat składa	30	
4. Lewoniewska — Życie roślin	25	
5. K. Czapiński — O Ameryce	50	
6. H. Radlińska — Na ziemi polskiej przed lat tysiącem . . .	30	
7. Dr. Z. Golińska — Czem jest i czem być może robotnik . . .	35	
8. Krieger — O wielkiej rewolucyi francuskiej	30	260

Gminy podmiejskie:

Czarna Wieś.

1. R. Minkiewicz — Rozwój życia na ziemi	200	
3. Dr. E. Kiernik — Skąd się wzięło życie na ziemi	180	
4. Dr. B. Drobner — Z czego się świat składa	80	
4. Dr. B. Drobner — Co to jest chemia	100	
5. K. Czapiński — Człowiek pierwotny	80	
6. K. Czapiński — Wiedza a robotnicy	100	
7. A. Żongollowiczowa — Ruch kobiecy	100	
8. Krieger — O wielkiej rewolucyi francuskiej	100	940

Dąbie.

1. S. Krauz — O ziemi, słońcu i gwiazdach	30	
2. Dr. B. Drobner — Z czego się świat składa	30	60

Dębniki.

1. H. Radlińska — O konstytucyi 3 maja	50	
2. Dr. B. Limanowski — Rewolucya krakowska 1846 r.	17	

Do przeniesienia . . . 5078

	Z przeniesienia . . .	5078
3. K. Czapiński — Rok 1848.		98
4. Krieger — O wielkiej rewolucyi francuskiej		40
5. E. Chwalewik — Wielecy ludzie		25
6. Z. Heryng — Własność, jej powstanie i rozwój		42
7. W. Feldman — L. Tolstoj		48
8. Dr. B. Drobner — Z czego się świat składa		91
		411

Krowodrza.

1. S. Krauz — O ziemi, słońcu i gwiazdach	45
2. T. Jemielewski — Jak i czem się oddycha	15
	60

Ludwinów.

1. S. Krauz — Skąd się wzięło życie na ziemi	
2. Dr. E. Kiernik — O rozwoju życia.	
3. K. Czapiński — Człowiek pierwotny.	
4. Zielenkiewicz. Alkohol.	
5. Rezman — O Związkach zawodowych.	150

Nowa Wieś Narodowa.

1. Dr. B. Drobner. — O trzech żywiołach	50
2. i 3. Dr. B. Drobner. — Co się je i pije	70
4. Dr. F. Eisenberg. — Świat niewidzialny	40
5. H. Radlińska. — Powstanie Kościuszkowskie	40
	200

Prądnik Czerwony.

1. Dr. W. Kuźniar. — O wulkanach.	
2. Edelman. — Co to jest komórka.	
3. K. Czapiński. — Człowiek pierwotny.	
4. A. Campbell. — Rozwój form rządu.	
5. K. Czapiński. — O rewolucyi 1848 roku. Razem około	260

Prądnik Biały.

1. S. Krauz. — O ziemi, słońcu i gwiazdach	50
--	----

Zwierzyniec.

1. K. Czapiński. — Człowiek pierwotny.	
2. H. Radlińska. — Na ziemi polskiej przed lat tysiącem.	
3. Z. Drozdowicz. — Adam Mickiewicz.	
4. K. Czapiński. — Ameryka.	
5. Dr. B. Drobner. — O powietrzu, ogniu i wodzie.	
6. Zielenkiewicz. — O wódce	200
Razem . . .	6459

Z 144 wykładów przypada na nauki przyrodnicze 55, na nauki społeczne 23, na historię 48, na literaturę 7, na higienę i alkoholizm 7, czytania z pogadankami 5. Wykładów 46 było ilustrowanych obrazami świetlnymi, wiele tablicami i demonstracyami. Niektóre (p. Żongolłowiczowej) na Podgórzu uzupełniała deklamacja, parę razy po wykładzie następowała deklamacja lub pokazy przeźroczy z objaśnieniami (np. cyklu Grottgerowskiego).

Frekwencya słuchaczy zawisła przedewszystkiem od warunków lokalnych — wykłady odbywały się nieraz w ciasnych izbach, gdzie słuchacze tłoczyli się stojąc. Nie ze wszystkich wykładów zebrano dokładne dane statystyczne; obliczenia sumaryczne są robione z tendencją do obniżania raczej niż do podwyższania sumy. Frekwencya wahała się od 6 osób do ponad 200. — Często okoliczności czysto zewnętrzne: deszcz, równocześnie odbywające się zgromadzenie lub zabawa, za późne lub zbyt wczesne rozlepienie afiszy, wpływały na znaczne jej skoki. Z czasem wytwarzała się dla każdego lokalu pewna stała ilość słuchaczy, zależna od wielkości salki.

W porównaniu z latami ubiegłymi uderza wzmóżona przeszło półtora raza ilość wykładów w Stowarzyszeniach, trzy przeszło razy wyższa frekwencya. Po raz pierwszy odbywały się odczyty na przedmieściach. Mamy nadzieję, że ruch w tym kierunku rozpoczęty dalej pójdzie. Opiera się on na podstawach dla Uniwersytetu Ludowego najpożądańszych: robotnicy są słuchaczami i, coraz częściej, organizatorami — Stowarzyszenia robotnicze wspierają pracę oświatową skuteczniej, niż instytucje samorządu. We wszystkich gminach podmiejskich korzystamy z lokalów „Czytelni robotniczych“, wykłady nie są zaś bynajmniej dostępne dla samych członków tych Stowarzyszeń, wstęp wolny mają wszyscy. Statystyka, prowadzona na Dębnikach, wykazuje wśród słuchaczy ponad 62% „obcych“. Stowarzyszenia robotnicze pojęły zasadę samopomocy, i w czyn ją wcielając, zapisują się na zbiorowych członków wspierających krakowskiego Oddziału T. U. L. z wkładką roczną 20 koron, ponosząc w ten sposób część kosztów wykładowych, zarazem zyskując prawo głosu w Towarzystwie, którego się stają nie tylko biernymi słuchaczami, lecz współpracownikami czynnymi. Dotychczas wkładki złożyły następujące Stowarzyszenia: „Ognisko“, „Uczniowie drukarsey“, „Stow. robotników młodocianych“, „Stowarzyszenie stolarzy“, „Czytelnia robotnicza w Dębnikach“, „Samopomoc emigrantów z Kr. P. i Cesar-

stwa“, „Czytelnia robotnicza w Czarnej Wsi“. W r. 1908/9 uczynia to wszystkie inne zrzeszenia, które z Uniwersytetu Ludowego korzystają *).

Statystyka wykładów w sali Muzeum techn.-prz.

I. Nauki przyrodnicze.

L. porz.	Prelegent	Tytuł wykładu	Ilość wykładów	Ilość słuchaczy		
				kobiet	mężczyzn	ogółem
1	Dr. Nowak	Zasady chemii	8	217	402	619
2	Dr. W. Kuźniar	O powstaniu świata	1	43	103	146
3	J. Młodowska	Świat zewn. a kształty istot żyjących	3	152	177	329
4	D. Dr. Zakrzewski	O pierwiastkach promieniotwórczych	1	49	80	129
5	Dr. W. Kuźniar	Czas w geologii	1	50	69	119
6	Dr. W. Kuźniar	O węgla kamiennym	1	28	44	72
7	R. Minkiewicz	O pochodzeniu człowieka	1	93	106	199
8	R. Minkiewicz	Światło a życie	2	140	150	190
9	Dr. Krzemieniewski	Rosliny a światło	1	19	45	64
10	Dr. Eisenberg	Ogólny pogląd na zjawiska życia	4	464	410	874
11	Dr. Kiernik	Charakterystyka życia zwierzęcego	2	86	75	161
12	Dr. Kuźniar	Wykopaliska	1	30	36	66
13	Prof. Grzybowski	Rozwój form życiowych	5	166	244	410
14	Prof. Bujwid	O fotografii barwnej	1	51	104	155
15	Dr. Szymanowski	Świat niewidzialny	3	98	120	218
16	S. Kelles-Krauz	Budowa i funkcje organizmu ludzkiego	2	39	54	83
17	Dr. Eisenberg	Co to jest choroba	3	360	294	654
18	J. Borkowski	Elektryczność i światło	5	126	155	281
19	Inż. Turczynowicz	O przepowiadaniu pogody	1	25	46	71
20	Dr. Eisenberg	Drobnoustroje jako wrogiowie człowieka	3	286	272	558
21	Dr. Krzemieniewski	Drobnoustroje jako sprzymierzeńcy człowieka	3	126	139	265
22	S. Kelles-Krauz	Zdrowie robotnicze	2	34	23	57
Razem . .			54	2282	3148	5430

*) Delegaci Stowarzyszeń otrzymują prawo głosu na Walnych Zgromadzeniach, wszyscy członkowie niższej w Bibliotece i Czytelnii Uniwersytetu Ludowego, ponadto pewną ilość wolnych kart wstępu na wykłady w sali Muzeum.

L. porz.	Prelegent	Tytuł wykładu	Ilość wykładów	Ilość słuchaczów		
				kobiet	mężczyzn	ogółem
II. Nauki społeczne.						
1	Dr. Z. Golińska	Kwestya robotnicza w przemyśle	9	333	424	757
2	Z. Heryng	Powstanie własności i jej rozwój	1	33	30	63
3	Z. Heryng	Budowa społeczna	1	48	71	119
4	S. Kelles-Krauz	Co to jest higiena społeczna	1	61	57	118
5	S. Kelles-Krauz	Co to jest polityka socyalna	1	64	57	122
6	K. Srokowski	Teorya nowożytnego państwa	6	175	266	441
7	K. Czapinski	Sily rewolucyi rosyjskiej	1	38	53	91
8	Z. Heryng	O czem mówi socyologia	2	80	92	172
9	Z. Heryng	Czego nas uczy ekonomia	2	75	102	177
10	K. Czapinski	Zarys historyi ruchu społeczn. w Rosyi w XIX. wieku	1	51	49	100
11	K. Czapinski	Idealizm w nauce społecznej	1	14	23	37
12	J. K. Maćkowski	Z walki o ziemię i język w zaborze pruskim	1	20	32	52
13	E. Chwalewik	Jak miasto organizuje wieś	1	27	30	57
14	S. Kelles-Krauz	Utopie społeczne	2	45	77	122
15	Dr. Balsingerowa	O gospodarstwie społecznem	2	104	82	186
16	E. Haecker	Karol Marx	2	116	150	266
Razem . .			34	1384	1595	2880
III. Filozofia, psychologia, pedagogika etc.						
1	W. Feldman	O kulturze duchowej (wykład wstępny)	1	—	—	370
2	Dr. Eisenberg	Wiedza a życie	2	184	141	325
3	S. Kelles-Krauz	Pogląd na świat w jego dziejowym rozwoju	3	123	86	208
4	Dr. Frycz	O zagadnieniach filozoficznych	1	46	46	92
5	Dr. Frycz	Psychologia narodów	6	225	192	447
6	A. Grudzińska	Pieniądz w pojęciu dziecka polskiego	1	74	44	118
7	H. Raabe	O buddyzmie	1	68	66	134
Razem . .			15	750	574	1694

L. porz.	Prelegent	Tytuł wykładu	Ilość wykładów	Ilość słuchaczy		
				kobiet	mężczyzn	ogółem
IV. Historia, literatura, sztuka, geografia.						
1	J. Cynarski	Historia średniowieczna	10	231	337	568
2	A. Siedlecki	Stanisław Wyspiański	3	408	318	726
3	F. Kon	Z podróży do kraju So- jotów-Urjanchów	4	251	264	515
4	H. Radlińska	Historia średniowieczna Polski	11	190	274	464
5	Prof. Pazdanowski	Patryotyzm w literaturze polskiej w XIX. w.	5	162	226	388
6	A. Schiffman	Znaczenie S. Wyspiań- skiego dla polskiego teatru	1	67	42	109
7	Prof. Pazdanowski	Poezya wieszcza	1	54	50	104
8	B. Limanowski	O powstaniu styczniowym	1	68	79	147
9	K. Czapiński	Główne prądy w literat- rosyjskiej w XIX. w.	2	182	107	289
10	Doc. Dr. Kopera	Architektura starochrze- ścijańska i romańska	2	123	151	274
11	Doc. Dr. Kopera	Rzeźba i malarstwo	1	54	53	107
12	Doc. Dr. Kopera	Kraków średniowieczny	1	43	58	101
13	B. Wallek-Walewski	Historia muzyki w Pol- sce etc.	3	181	127	308
14	Prof. Pazdanowski	Literatura polska śre- dniowieczna	1	117	97	214
Razem . .			47	2131	2163	4314

Zestawienie ogólne Sekcyi wykładowej.

Wykłady w sali Muzeum:

	Ilość wykl	Kobiet	Mężczyzn	Ogółem
Dział I. Nauki przyrodnicze	54	2232	3148	5430
Dział II. Nauki społeczne	34	1384	1595	2880
Dział III. Filozofia, psychologia, pedagog.	15	750	574	1694
Dział IV. Historia, liter., sztuka i geogr.	47	3131	2163	4313
Razem . .	150	6547	7480	14318

Przeciętnie 95 osób na każdym wykładzie.

Wykłady w Stowarzyszeniach robotniczych:

Ogółem w różnych Stowarzyszeniach i gminach podmiejskich urządzono 144 wykładów o ogólnej liczbie 6459 słuchaczy.

Szczególne nacisk położono, jak i w latach dawniejszych na obszerniejsze cykle wykładowe, przedstawiające większe działy wiedzy możliwie jednolicie, a z różnych punktów widzenia. Cykl historyczny, który obejmował 27 wykładów, i przyrodniczy, zamknięty w 23 wykładach, mimo pewnych trudności organizacyjnych, powiodły się wcale dobrze i zachęcają do coraz wydatniejszego uwzględniania tego kierunku w urządzaniu wykładów. Odpowiednio urządzone cykle takie wbrew niejednokrotnie wyrażanym pesymistycznym obawom znajdują sporą liczbę słuchaczy — po części nawet stałych i niewątpliwie mogą oddawać poważne usługi w zdobywaniu wykształcenia systematycznego.

Sprawozdanie Biblioteki.

Inwentarz biblioteki, spisany w r. 1906/7, wykazał 6.791 tomów książek. W r. 1907/8 przybyło 870 tomów, częścią z darów, częścią z zakupu (za kwotę 578 K 51 h), częścią włączonych ze składu. Bieżąca liczba katalogu podaje zatem 7.661 tomów. Liczba ta nie odpowiada rzeczywistemu stanowi księgozbioru: należy odjąć od niej sumę książek przepadłych i zużytych.

Pierwotny regulamin wypożyczalni — zwłaszcza od czasu zniesienia kaucyi — nie stanowił dostatecznej ochrony przeciw złej woli lub niedbalstwu jednostek, ilość przepadłych książek wzrastała w szybkim tempie. W czerwcu b. r. przeprowadzono, z polecenia Zarządu, ścisłe szkondrum biblioteki; tomy, których odzyskanie przedstawia poważne wątpliwości, postanowiono zaliczyć do strat. Zasada ta, konieczna dla ustalenia inwentarza, nie wyklucza oczywiście dalszego postępowania w celu odebrania książek. W tem znaczeniu uznano za przepadłe tomów 552!! Aby położyć tamę dalszemu rozgrabianiu książek, wprowadzono nowy, ściślejszy regulamin; biblioteka sprawdza odtąd adresy czytelników i bierze od wypożyczających rewery. Rewery ułatwiają kontrolę i dają podstawę do ewentualnych dochodzeń prawnych.

Oprócz wymienionych powyżej 552 książek wycofano z inwentarza 108 książek zniszczonych. Ilość pozostałych tomów wynosi zatem 7001.

Przy szacowaniu majątku biblioteki zgodzono się, aby każdy tom liczyć przeciętnie po 1·20 Kor., miara nie za wysoka, jeżeli się uwzględni, że usunięto książki zużyte, a wiele tomów dano do ponownej oprawy.

Z książek złożonych na składzie ofiarowano część dla biblioteki Akademii Umiejętności, część dla biblioteki Towarzystwa Lekarskiego. Z pozostałych część nie kwalifikującą się do biblioteki sprzedano.

Ruch czytelników w r. 1907/8 przedstawia się jak następuje: Dnia 30 września liczyła Biblioteka 784 (w tem 68 w abonamencie zbiorowym fabryki Zieleniewskiego) czytelników (nie uwzględniając tych, którzy się wypisali w ciągu roku), w tej liczbie mężczyzn 480, kobiet 314.

Według wieku:		Według zajęcia:	
do lat 15	37	Robotnicy, rzemieślnicy	100
lat 15—20	235	Handlowcy	39
„ 20—30	210*)	Urzednicy	39
„ 30—40	22	Nauczyciele	24
powyżej 40	10	Młodzież ucząca się	374
nie podało wieku	270	Zawody wolne	20
Razem	784	Inne zawody	12
		Nie podało zajęcia	186
		Razem	784

Wypożyczono 37.860 tomów 33.727 czytelnikom **) w tej liczbie mężczyzn 17.424 (52%), kobiet 14.487 (43%), dzieci 1816 (5%). Na 33.727 czytelników wypożyczało książki treści naukowej 8.880 (26%), z tego mężczyzn 5511 (62%), kobiet 3.369 (38%); książki treści beletrystycznej 23.031 (68%), z tego mężczyzn 11.913 (52%), kobiet 11.118 (48%); 1.816 osób (przeszło 5%) korzystało z biblioteczki dla dzieci.

Statystyka czytelnictwa „abonenta zbiorowego“ fabryki Zieleniewskiego, prowadzona wzorowo przez siły miejscowe, wykazuje największą poczytność beletrystyki (340), potem dzieł naukowych o treści humanistycznej (111) i matematyczno-przyrodniczej (109).

*) Do tych lat odnieść należy znaczną część czytelników, którzy nie podali wieku.

**) Nie wchodzi tu w rachubę fabryka Zieleniewskiego tj. 655 wypożyczeń.

Przeciętny czas czytania wynosił 7·5 dnia, wahając się od 3 do 43. Na czytelnika wypadało po 9·6 tomu w przeciągu 4 miesięcy, przy czem najwięcej wypożyczono 35 tomów 1 czytelnikowi, najmniej 1 tom (3 czytelnikom).

Statystyka ruchu w Bibliotece i Czytelni*) pism za rok 1907/8, zestawiona według miesięcy.

Rok	Miesiąc	Wypożyczyło		W tej liczbie			Czytelnia
		tomów	osób	mężczyzn	kobiet	dzieci	osób
1907	Pazdziernik	3630	3232	1699	1365	168	2575
"	Listopad	4114	3711	1967	1569	175	3473
"	Grudzień	3870	3516	1849	1524	143	3000
1908	Styczeń	3478	3142	1476	1494	172	2517
"	Luty	3939	3533	2076	1260	197	2517
"	Marzec	3845	3457	1876	1343	238	2200
"	Kwiecień	2830	2529	1356	1009	164	1651
"	Maj	3032	2542	1369	1065	108	1544
"	Czerwiec **)	2121	1883	975	831	77	973
"	Lipiec	2376	2051	910	970	171	987
"	Sierpień	2207	1837	840	914	83	625
"	Wrzesień	2418	2294	1031	1143	120	1125
	Razem***)	37860	33727	17424	14487	1816	23137
1906/7		49052	42644				30677
1905/6		38200	33507				29750

*) Zestawienie opiera się na księdze statystycznej, do której każdy czytelnik powinien wpisać swoje nazwisko lub podpisać się jakkolwiek. Wiele osób stara się uchylić od tego obowiązku, stąd podane cyfry są niewątpliwie za niskie.

**) Z powodu inwentaryzacji biblioteka była zamknięta przez 5 dni t. j. od 25 do 29 czerwca.

***) Nie wchodzi tu w rachubę książki wypożyczane przez fabrykę Zieleniewskiego — ogółem 655 wypożyczeń.

Sprawozdanie Archiwum społecznego.

Dokonano wypożyczeń 45, z których korzystało 30 osób, w tem :

1 docent Uniw. Jagiell.	2 działaczy społecznych.
1 lekarz.	1 słuchaczka medycyny.
1 adwokat.	1 słuchacz medycyny.
1 artysta-malarz.	1 słuchacz inżynierii.
2 nauczycielki.	2 słuchaczy prawa.
3 publicystów.	10 słuchaczy filozofii.
4 osoby nie podały zajęcia.	

Ogółem wypożyczono :

a) broszur, książek	139
b) roczników czasopism	13
c) oddzielnych numerów czasopism	243
d) odezw	155
Razem	550 tytułów.

Olbrzymią większość tego stanowią materiały dotyczące się ruchu politycznego, co jest zrozumiałe, gdyż właściwie dotąd tylko polityczny dział w Archiwum został uporządkowany do pewnego stopnia.

Minimalne opłaty, pobierane za wypożyczanie, nie pozwoliły dokonać wielu niezbędnych dla Archiwum przedsięwzięć. Opłaty te wyniosły przez cały rok tylko 2 korony 47 halerzy.

Archiwum rozpada się na 2 działy : I. polityczny, II. społeczny.

I-szy na 32 poddziały, z których każdy obejmuje jeden kierunek polityczny, jedną partję. Każdy poddział składa się z 3 części : a) z broszur, b) czasopism, c) odezw.

II-gi na 50 poddziałów, z których każdy obejmuje jedno Towarzystwo lub jakiś określony ruch społeczny np. kwestya kobieca, ruch szkolny i t. p.

Cyfrowe dane wobec tego, iż katalogowanie jest nieukończone, są nieścisłe. Wogóle liczba tytułów dobiega 1000.

Prowadzeniem Archiwum zajmował się p. E. Massalski.

Sprawozdanie kasowe Oddziału krakowskiego

PRZYCHODY.

za czas od 1. października 1907 r.

		K.	h.
1	Saldo z dnia 30. września 1907	—	18
2	Wkładki członków Oddziału	1436	—
3	Subwencya Rady m. Krakowa za r. 1907	1000	—
4	Datki jednorazowe	315.16	
5	Z puszek i kwitariuszy	205.73	520 89
6	Odczyty i wycieczki	559	23
7	Wydawnictwa:		
	Od składu „Książki“	164.04	
	Od księgarni Friedleina	64.15	
	Sprzedano za	51.97	
	Od księgarni Naukowej	30.—	310 16
8	Zwrot zaległości i pożyczek:		
	Od Towarzystwa „Spójnia“	30.—	
	Za wydatki zwrotne	70.—	
	Od p. Węgrzynowicza	70.—	170 —
9	Wstęp na wykłady	875	30
10	Podnajem sali	104	—
11	Biblioteka:		
	Opłaty członków Oddziału	557.12	
	Opłaty abonentów	2569.10	
	Abonamenty dodatkowe, kary, wezwania i t. p.	694.90	
	Za wypożyczone tomy	753.92	
	Za zgubione książki i makulaturę	99.52	4674 56
12	Czytelnia:		
	Opłaty członków Oddziału	151.70	
	Opłaty abonentów	368.96	
	Wstępy	735.52	
	Podpnumerata i makulatura	30.95	1287 13
13	Odsetki od wkładek oszczędności	61	32
14	Różne inne	4	04
15	Pożyczka od funduszu budowy domu	850	—
16	Pożyczka od Dr. Gertlera (X. 1907 na węgle)	420	—
	Razem	12272	81

Towarzystwa Uniwersytetu Ludowego.

do 30. września 1908 r.

ROZCHODY.

		K.	h.
1	Lokal:		
	Czynsz za lokal	2.200.—	
	Opał	292.30	
	Światło	343.54	
	Służący i porządki	428.14	
	Asekuracya od ognia	10.64	3274 62
2	Administracya ogólna:		
	Pensya sekretarza	400.—	
	Wydatki sekretaryatu	138.78	
	Inkasso wkładek	58.30	
	Kasa chorych	85.14	
	Druk sprawozdania za 1906/7 r.	100.—	782 22
3	Biblioteka:		
	Książki:		
	Gebethner i Wolf na rachunek	267.25	
	Wydawnictwa inne	311.26	578.51
	Oprawa		404.18
	Pensye bibliotekarzy		1.610.—
	Pomoc przy porządkowaniu skła- du i biblioteki		63.—
	Druki		86.—
	Kursor i marki do wezwań		94.82
	Wydatki administracyjne		62.82
	Inwentarz		20.70
		2920	03
4	Czytelnia:		
	Prenumerata pism	742.11	
	Pensya dyżurnej	600.—	
	Pensya garderobianej	187.—	
	Wydatki administracyjne	22.91	
	Inwentarz	34.92	1586 94
	Do przeniesienia	8563	81

	K	h.
Z przeniesienia . .	12272	81
Razem . .	12272	81

Komisya rewizyjna:

Dr. J. Steinberg
przewodniczący.

M. Ponikiewski

Bron. Frenkel
sekretarz.

S. Fromowicz.

		K.	h.
	Z przeniesienia . . .	8563	81
5	Wykłady:		
	Honorarya prelegentów . . . 1.186—		
	Druki; rozlepianie afiszów i pro-		
	gramy 472·85		
	Sala Muzeum technicznego . . . 569—		
	Karbid do skioptikonu . . . 37·60		
	Przeźroczka 75·56		
	Pomoc przy pokazach, służbie,		
	drobne wydatki 87·68		
	Inwentarz 75·85	2504	54
6	Różne inne	34	50
7	Wydatki zwrotne	70	—
8	Zwrot długów:		
	Dr. Gertlerowi z roku 1906/7 . . 200—		
	" " z roku bieżącego 400—		
	Drukarni Związkowej 23—		
	" Narodowej 64·15	687	15
9	Pożyczka urzędnikowi p. Węgrzynowiczowi	240	—
10	Przelano do funduszu budowy domu . . .	61	32
11	Stan kasy w dniu 30. września 1908 . . .	111	49
	Razem . . .	12272	81

Wykaz majątku Oddziału krakowskiego

STAN CZYNNY.

z dniem 30 wrze-

		K.	h.	K.	h.
1	Gotówka w kasie			111	49
2	Księgozbiór:				
	Wartość 7109 tomów po 1-20 K.	8401	20		
	Wartość składu	100	—	8501	20
3	Archiwum:				
	Wartość 2539 broszur	417	80		
	Wartość 210 rocznik. czasopim	73	50	491	30
4	Urządzenie lokalu			762	75
5	Przyrzady			1459	29
6	Wartość wydawnictw			433	85
7	Należności:				
	Od Oddziału młodzieży	21	87		
	Od Tow. Wyższ. Kurs. Wakac.	41	58		
	Od Tow. „Spójnia“	134	38		
	Od Tow. „Czytelni dla kobiet“	46	—		
	Od urzęd. p. Węgrzynowicza .	170	—		
	Od Zarządu Główn. za lokal .	300	—	713	83
8	Wkładki oszczędności			1322	34
9	Zapas węgla			80	—
10	Wartość druków			30	—
	Razem			13906	05

Kraków, dnia 1. października 1908 r..

Komisya rewizyjna:

Dr. J. Steinberg
przewodniczący.

M. Ponikiewski

Br. Frenkel
sekretarz.

S. Fromowicz.

Towarzystwa Uniwersytetu Ludowego.

śnia 1908 roku.

STAN BIERNY.

		K.	h.	K.	h.
1	Wierzyciele:				
	Drukarnia Narodowa	329	53		
	Drukarnia Związkowa	1632	—		
	Drukarnia Literacka	31	—		
	Głos	7	50		
	Księgarnia Gebethnera i Sp. . .	167	93		
	Księgarnia Połonieckiego . . .	23	—		
	Wydawnictwa różne	36	—		
	Wydawnictwu Encyklop. Illustr.	65	—		
	Kaucye czytelników	58	—		
	Dr. J. Gertler	20	—		
	Udział do Zarządu Głównego:				
	Zaległości	1051	45		
	Za rok spr. 20% od wkładek	287	20	3708	61
2	Fundusz budowy domu:				
	Wynosił 30/IX. 1907	5184	96		
	Odsetki do dnia 1/IX. 1908 .	61	32	5246	28
3	Depozyt „Ruchu“			673	—
4	Majątek czysty			4278	16
	Razem			13906	05

H. Radlińska
skarbniczka.

W roku sprawozdawczym zostały w czyn wprowadzone uchwały o centralizacji kasy i sporządzeniu nowego inwentarza majątku Oddziału krakowskiego T. U. L. i sprawozdanie jest na nich oparte. W ocenie majątku, dokonanej przez specjalistów, starano się podać wartość, jaką uzyskałby można przy sprzedaży inwentarza. Stąd obniżenie niektórych pozycji.

Sprawozdanie kasowe nie mogło ściśle rozgraniczyć dochodów poszczególnych sekcji Oddziału: bibliotecznej, czytelnianej, wykładowej i dochodów ogólnych. Tak np. wkładki członków liczyć by należało na rzecz sekcji wykładowej: przeważna ilość członków zapisuje się bowiem w celu uzyskania wolnego wstępu na wykłady. Ilość członków korzystających z Czytelni i Biblioteki jest bardzo nieznaczna w porównaniu z ilością abonentów.

Mimo nieuniknionego braku ścisłości podziału dochodów i wydatków stwierdzić można, że Biblioteka stoi o własnych siłach, nawet przynosi Towarzystwu pewien dochód. Naodwrot wpływy Czytelni nie pokrywają nawet jej specjalnych wydatków, nie licząc lokalu, światła i t. d. Utrzymywanie Czytelni nie tylko pochłania cały dochód Biblioteki, lecz prowadzi do deficytów. Taki stan rzeczy stawał już niejednokrotnie przed Zarządem pytanie, czy nie należałoby zwinąć Czytelni. Na krok ten zdecydować się jednak trudno ze względu na znaczenie tej Czytelni, na korzyści, jakie wielu ludziom przynosi. Walne Zgromadzenie powinno by tę sprawę rozpatrzyć i obmyśleć sposoby ratunku dla Czytelni. Wykłady kosztują za mało, jeśli wziąć pod uwagę koszty prelegentów i pomoce naukowe; zbyt wiele ze względu na salę. Wykłady Uniwersytetów Ludowych, tam, gdzie otrzymują one poważne zasiłki, są bardzo kosztowne*) i powinny być kosztowne. Prelegent musi być wynagrodzonym za nakład

*) Tak np. Powszechne wykłady uniwersyteckie w Wiedniu, które na lokal wydają tylko 1.500 koron (otrzymują bowiem sale bezpłatnie) zwróciły się do Ministerium o wyższą subwencję, motywując, że z otrzymanych 17 000 koron nie są w stanie pokrywać wydatków. — Powszechne wykłady uniwersyteckie w Pradze otrzymują od Ministerium 7 000 koron, od innych czynników około 2.000 kor. i zniżki kolejowe dla prelegentów i wycieczek. — Powszechne wykłady uniwersyteckie we Lwowie, które w roku 1906/7 urządziły 150 wykładów w mieście i 173 na prowincji mają deficyt pomimo 7.000 kor. subw. od Ministerstwa, 1 000 kor. od Sejmu, 500 kor. od miasta, 1.750 kor. od innych czynników. — W Warszawie i Wiedniu honoraria prelegentów są trzy razy wyższe niż u nas, w angielskich uniwersytetach rozszerzonych 4—8 razy wyższe.

czasu i pracy, większy dla popularnego wykładu, niż dla ściśle naukowego odczytu. Uniwersytet Ludowy powinien rozporządzać najlepszymi pomocami naukowymi. Jestto możliwe tylko przy wydatnej pomocy materyjalnej. Uniwersytet Ludowy im. Mickiewicza ma zasilki niedostateczne, w dodatku wypłacane z opóźnieniami. Zdobyćcie sali wykładowej zabiera mnóstwo nieprodukcyjnego trudu i zabiegów, sala kosztuje za dużo. Własna siedziba staje się z każdym rokiem konieczniejszą. Tymczasem zaś nie się nie robi dla jej urzeczywistnienia, a opóźniona wypłata subwencyi Rady Miejskiej za rok 1908 zmusiła nawet do zaciągnięcia pożyczki od funduszu budowy domu, która z tej subwencyi ma być spłacona.

Wobec tego, co Uniwersytet Ludowy daje — mamy prawo wymagać wydatniejszej pomocy. Obowiązana jest do niej moralnie Gmina krakowska, obowiązani i ci, co z urządzeń Uniwersytetu Ludowego korzystają. W własnym interesie, aby mieć więcej książek w Bibliotece, więcej pokazów przy wykładach członkowie nie powinni by zalegać z wkładkami! Z opłat członkowskich zadeklarowanych przez 630 osób wpływać powinno ponad 2500 koron, wpłynęło o tysiąc mniej, pomimo trudu kursora.

